

Európai Gazdasági és Szociális Bizottság vélemény – Tárgy: „A fogyasztói politika jogi kerete”

(2006/C 185/13)

2005. február 10-én az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság úgy határozott, hogy a Működési Szabályzat 29. cikk (2) bekezdése alapján véleményt dolgoz ki a következő tárgyban: „A fogyasztói politika jogi kerete”.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Egységes piac, termelés és fogyasztás” szekció véleményét 2006. március 28-án elfogadta. (Előadó: Jorge PEGADO LIZ.)

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2006. április 20–21-én tartott 426. plenáris ülésén (az április 20-i ülésnapon) 45 szavazattal 26 ellenében, 2 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Összefoglalás

1.1 Minden jogi közösségben az e közösség által követni kívánt politikának olyan jogalapra kell támaszkodnia, amely meghatározza a közösség illetékességének határait és fellépésének paramétereit. Az Európai Uniónak mint jogi közösségnek meg kell felelnie ennek a követelménynek.

1.2 Egy jogalap akkor lehet megfelelő, alkalmazható és hatékony, ha világos, pontos és autonóm. Tartalmaznia kell az adott jogi közösség által követni kívánt politika célkitűzéseit, alapelveit és végrehajtási kritériumait. Le kell fednie azon politika minden területét, amelynek jogalapjaként létrehozták.

1.3 A Maastrichti Szerződés elfogadásával a 129-a cikk vált a fogyasztóvédelmi politika új jogalapjává az Európai Unióban. Hamarosan elégtelennek bizonyult azonban arra, hogy e területen teljes értékű politika kialakításának alapjául szolgáljon.

1.4 Az évek során az alkalmazása során jelentkező hiányosságok még jobban kiemelték e jogalap gyenge pontjait, amelyek megkérdőjelezték, hogy megfelelő és hatékony eszköz-e a valódi, közösségi szintű, fogyasztói érdekvédelmi politika előmozdítására.

1.5 Az Amszterdami Szerződés új, 153. cikke által bevezetett módosítások nem voltak alkalmasak arra, hogy kiküszöböljék a sérelmezett hiányosságokat, és az akkoriban elfogadásra váró Európai Alkotmány kapcsán megfogalmazott szövegváltozatok sem tértek ki érdemben ezekre a kérdésekre.

1.6 A fogyasztói politika nyilvánvalóan az európai polgárokhoz legközelebb álló politikák közé tartozik. Nagymértékben képes befolyásolni azt, hogy mennyire érzik magukénak az európai eszmét, feltéve, hogy az egybecseng igényeikkel és törekvéseikkel, ami nem mindig volt elmondható ⁽¹⁾.

⁽¹⁾ Ahogy az EGSZB többek között „Fogyasztóvédelmi politika a bővítés után” című véleményében figyelmeztetett erre (HL C 221, 2005.9.8.), és ahogy – a fogyasztói érdekek új tagállamokban történő támogatása és védelme tárgyában készített jelentésében (előadó: Henrik Dam Kristensen, PE 359.904/02-00) – az Európai Parlament ugyancsak elismerte ezt. Az említett igények figyelembevételét egyébként elősegíthetné, ha önrendelkezési és társrendelkezési eljárásokat, a perek rendezésére pedig alternatív módszereket alakítanának ki.

1.7 Az Európai Bizottság fogyasztóvédelmi politikára vonatkozó iránymutatásai ⁽²⁾ sajnos a fogyasztóvédelem és a fogyasztói érdekképviselő aggasztó mértékű visszaszorulásáról tanúskodnak. Ez a tény is alátámasztja azt a sürgető igényt, hogy végiggondoljuk e terület szerződéses jogalapjának kérdését.

1.8 Ez a vélemény éppen erre a gondolkodási folyamatra vállalkozik. Ennek során az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság arra a következtetésre jutott, hogy az arra irányuló – elengedhetetlenül szükséges – politikai akaraton túl, hogy a fogyasztóvédelmi politika a fogyasztók fokozott részvétele és érdekeiknek a közösségi politikák valamennyi területén való védelme irányába fejlődjön, egyúttal szükség van a fogyasztói érdekvédelmi politika alapjául szolgáló jogi keret átalakítása kérdésének a téma hátterét feltáró vizsgálatára is.

1.9 Számos, általános szakmai elismertségnek örvendő európai jogász kiterjedt munkájának felhasználásával az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság számára lehetővé vált, hogy véleményét a fogyasztói politika új jogalapjára irányuló javaslattal zárja. Ennek az új jogalapnak döntő módon hozzá kell járulnia a szabályozás javításához, egyszerűsítéséhez, sőt akár csökkentéséhez, amennyiben azt az Európai Bizottságnak, a Tanácsnak, valamint a tagállamoknak címzett ajánlást fogalmazza meg, hogy a Szerződés szövegének következő felülvizsgálatakor vegyék figyelembe ezt a javaslatot.

2. Bevezetés: a saját kezdeményezésű vélemény célja

2.1 Amikor az EGSZB elhatározta e saját kezdeményezésű vélemény kidolgozását, ezzel mélyreható vizsgálatot szeretett volna kezdeményezni azzal kapcsolatban, hogy – tekintettel az Alkotmány tagállamok elé terjesztett szövegére és a másodlagos jogra – európai szinten milyen jogalapra épüljön a fogyasztói politika (jelenleg: EK-Szerződés, 153. cikk). Arra is ügyelt, hogy a folyamatba bevonja a kérdés által érintett feleket, illetve a közösségi jog és a fogyasztói politika szakértőit.

⁽²⁾ Ez egyértelműen kiolvasható a 2005. május 11-én elfogadott, tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokról szóló, új, 2005/29/EK irányelvből (HL L 149, 2005.6.11.), az Európai Bizottság közösségi cselekvési programjából az egészségügy és a fogyasztóvédelem területén (2007–2013) [COM(2005) 115 final], valamint az eladások belső piacon való támogatásáról szóló irányelvjavaslat [COM(2005) 462 final, 2005. 09. 27.] visszavonásából.

2.1.1 A megkérdezettek közül sokan – a 153. cikk megfogalmazásában rejlő hiányosságok tudatában – úgy ítélték meg: e hiányosságoknak tudható be, hogy e cikket nem használták a gyakorlatban a fogyasztók jogaira és érdekeire vonatkozó másodlagos jogalkotás jogalapjaként és a fogyasztói politika uniós szintű fejlesztésének eszközeként. A fentiekből következően a fogyasztói politikának Európa-szerte csak javára válna, ha megfelelő, jól alkalmazható és hatékony jogalappal rendelkezne.

2.2 Minden bizonnyal az európai intézmények és különösen a civil társadalom szervezetei, a fogyasztói szervezetek és a szociális érdekképviselések lennének a fogyasztói politika jobb jogalapjának első számú hasznélvezői.

2.2.1 Az EGSZB mint a szervezett civil társadalom intézményes képviselője bizonyult a legkedvezőbb helynek e feladat elvégzésére az érintett társadalmi érdekképviselések közötti párbeszéd jegyében, és neves tudósok támogatásával.

2.2.2 Az EGSZB megítélése szerint a fogyasztói politika nyilvánvalóan az európai polgárokhoz legközelebb álló politikák közé tartozik. Nagymértékben képes befolyásolni azt (sőt szükségyszerűen befolyásolja), hogy a polgárok mennyire érzik magukénak az európai eszmét, feltéve, hogy az egybecseng igényeikkel és törekvéseikkel.

2.2.3 2005. október 14-én az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság meghallgatást szervezett számos érintett részére, akik szívesen válaszoltak az alkalomra készített kérdőíven feltett kérdésekre. Az így kapott nézetek és javaslatok hozzájárultak e vélemény megalapozottabb kidolgozásához. Az EGSZB köszönetét fejezi ki mindazoknak, akik lehetővé tették e szöveg megfogalmazását⁽³⁾.

3. A kérdés: a fogyasztói politika jogalapja

3.1 A fogyasztóvédelmi politika jelenlegi jogalapja az EK-Szerződés 153. cikke (a XIV. „Fogyasztóvédelem” cím alatt). Ebben a következő áll:

„1. A fogyasztói érdekek érvényesülésének előmozdítása és a fogyasztóvédelem magas szintjének biztosítása érdekében a Közösség hozzájárul a fogyasztók egészségének, biztonsá-

gának és gazdasági érdekeinek védelméhez, valamint a tájékoztatáshoz, oktatáshoz és az érdekeik védelmét célzó önszerveződéshez való jogaik megerősítéséhez.

2. A fogyasztóvédelmi követelményeket figyelembe kell venni az egyéb közösségi politikák és tevékenységek meghatározásakor és végrehajtásakor.

3. A Közösség a következőkkel járul hozzá az (1) bekezdésben említett célok eléréséhez:

a) a 95. cikk alapján a belső piac megvalósításával összefüggésben elfogadott intézkedések;

b) a tagállami politikákat támogató, kiegészítő és figyelemmel kísért intézkedések.

4. A Tanács a 251. cikkben megállapított eljárásnak megfelelően, a Gazdasági és Szociális Bizottsággal folytatott konzultációt követően elfogadja a (3) bekezdés b) pontjában említett intézkedéseket.

5. A (4) bekezdés szerint elfogadott intézkedések nem akadályozzák a tagállamokat szigorúbb védintézkedések fenntartásában vagy bevezetésében. Ezeknek az intézkedéseknek összeegyeztethetőnek kell lenniük e szerződéssel. Az intézkedésekről értesíteni kell a Bizottságot.”⁽⁴⁾

3.2 Amennyiben a fogyasztóvédelem az Európai Unió hatáskörébe kerülne, az EK-Szerződés 5. cikke alapján mindenképpen specifikus szerződési rendelkezés tárgyát kell képeznie. Az EK-Szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata következőképpen fogalmaz:

„Az Európai Parlament, a Tanács, a Bizottság, a Bíróság és a Számvevőszék hatásköreiket egyrészt az Európai Közösségeket létrehozó szerződések és az azokat módosító vagy kiegészítő további szerződések és okmányok rendelkezései, másrészt az e szerződés egyéb rendelkezései által meghatározott feltételek szerint és célok érdekében gyakorolják.”

3.3 Az idézett rendelkezés – amely szerint a tagállamoknak hatalmukban áll saját illetékességi körük meghatározása – jelentősége azért hangsúlyozandó, mert a megfogalmazás hiányos volta, pontatlansága vagy ellentmondásossága oda vezethet, hogy érvénytelenek lesznek az európai intézményeknek az illető szerződés alapján később kiadott rendelkezései.

⁽⁴⁾ A fogyasztói politikának az idézett cikkben kívül az EK-Szerződés számos további rendelkezése is alapjául szolgál, nevezetesen a tagállamoknak a preambulumban kifejezett szándéka, „hogy a fenntartható fejlődés elvének figyelembevételével és a belső piac megvalósításának, a megerősített kohéziónak és a környezetvédelemnek a keretében előmozdítsák népeik gazdasági és társadalmi fejlődését”, illetve „hogy országaik állampolgárai számára közös uniós polgárságot hoznak létre”, továbbá az EK-Szerződés 2. és 6. cikkének rendelkezései, valamint az EK-Szerződés a Nizzai Szerződésből következő változatának 2. cikkében, a 3. cikk (1) bekezdés t) betűjében, a 17. cikk (2) bekezdésében, a 33. cikk (1) bekezdés e) betűjében, a 34. cikk (2) bekezdés második albekezdésében, a 75. cikk (3) bekezdés második albekezdésében, a 81. cikk (3) bekezdésében és a 87. cikk (2) bekezdés a) betűjében olvasható rendelkezései.

⁽³⁾ A 2005. október 14-i meghallgatás résztvevői: Carlos Almaraz, (UNICE), Thierry Bourgoignie professzor, (Université du Québec, Montréal), Nuria Rodríguez, (Fogyasztóvédelmi Szervezetek Európai Irodája), Denis Labatut és Kalliopi Spyridaki, (UGAL – Union of Groups of Independent Retailers of Europe), Jon-Andreas Lange, (Forbrukerradet – Norvégia Fogyasztóinak Tanácsa), William Vidonja, (CEA), Patrick von Braunmühl, (Verbraucherzentrale Bundesverband – VZBV) és Hubert J.J. van Breemen, (VNO NVW). Ezenkívül írásbeli választ kaptunk a több tucat európai jogásznak és tudósnak elküldött kérdőívre a következőktől: Thierry Bourgoignie professzor, (Université du Québec, Montreal), Jean Calais-Auloy professzor, (Faculté de Droit et des Sciences Economiques de Montpellier), Mr Stephen Crampton, (Which?), Mário Frota professzor, (APDC – Associação Portuguesa de Direito do Consumo), Cornelia Kutterer, (Bureau Européen des Unions de Consommateurs), Jon-Andreas Lange, (Forbrukerradet – The Consumer Council of Norway), René-Claude Mäder, (CLCV – Consommation, Logement et Cadre de Vie), Stephen Weatherill professzor (ECLG), Hans Micklitz professzor, (Institut für Europäisches Wirtschafts- und Verbraucherrecht e.V. Universität Bamberg), Gaëlle Patetta, (UFC–Que Choisir?), Norbert Reich professzor, (Universität Bremen Fachbereich Rechtswissenschaften), az UNICE-től, valamint az Euro Commerce-től.

3.4 Fontos ezen a ponton kiemelni a Bíróság 2000. október 5-i ítéletét, amelyben arra emlékeztet, hogy egy, az EK-Szerződés 100a. (most 95.) cikke alapján kiadott jogi aktusnak valóban a belső piac kiépítéséhez és működéséhez szükséges feltételek javítását kell szolgálnia. A Bíróság emlékeztet arra, hogy amennyiben már a nemzeti előírások közötti eltérések egyszerű megállapítása, illetve az alapvető szabadságok korlátozásának vagy a verseny torzulásának absztrakt veszélye elegendő lenne annak indoklására, miért a 100a. cikk lett jogalapnak választva, akkor a jogalap megválasztása tekintetében a bírósági ellenőrzés teljességgel elveszíti hatékonyságát⁽⁵⁾.

3.5 A világos és ezáltal nemzetközi viszonylatban is ellenőrizhető jogalapra vonatkozó elvárás politikai szinten vitathatatlan alkotmányos jelzésként is értelmezhető, amely rámutat a fogyasztóvédelmi politika szükségességére. Ezzel kapcsolatban említjük meg azt is, hogy az 1986. február 17-i és 28-i Egységes Európai Okmány a Római Szerződés hiányosságait azzal igyekezett enyhíteni, hogy külön címet szentelt a környezetvédelemnek (130r–130t. cikk, jelenleg: EKSz., 174–176. cikk). A 175. cikkben kitűzött célok, illetve a Közösség környezetvédelmi tevékenységének ugyanitt rögzített feltételei nyilvánvalóan előmozdították a vonatkozó előírások hatékony csomagjának bevezetését.

3.5.1 Erre vonatkozóan az EK-Szerződés jelenlegi 175. és 153. cikkének összehasonlító elemzéséből nyilvánvalóan kiderül, hogy a jogalap minősége döntő jelentőségű a későbbi cselekvés szempontjából. A környezetvédelem területén a célok bemutatása pontos és világos.

A 175. cikk továbbá meghatározza a Közösség tevékenységének alapelveit a szóban forgó területen.

Végül a 175. cikk (3) bekezdésében meghatározott technikai paraméterek is olyan tényezők, amelyek hozzájárulnak a környezetvédelmi politika ésszerű és célirányos megvalósításához.

3.5.2 Kézenfekvő, hogy – amennyiben a közösségi jogalkotásnak mérlegelési jogköre van a tervezett intézkedések arányosságának megítélésében – a jogalap minősége döntő jelentőségű, mivel csökkenti a nyilvánvaló tévedés, a hatáskörrel való visszaélés és a mérlegelési jogkör határai túllépésének lehetőségét⁽⁶⁾.

4. Elfogadható jogalap-e a 153. cikk az európai fogyasztókra vonatkozó közösségi politika számára?

4.1 Az imént említettek alapján megállapítható, hogy az EK-Szerződés jelenlegi 153. cikke már nem tekinthető elegendő garanciát biztosító jogalapnak a fogyasztóvédelem céljaira nézve.

4.2 Ne feledjük, hogy az európai fogyasztóvédelmi jog lényegében az EK-Szerződés 95. cikkére támaszkodva épült ki, és sokat köszönhet a belső piac megvalósítását ösztönző lépéseknek. Habár a fogyasztóvédelmi politika átfogó téma, és a

Szerződés számos helyen nyomatékosan utal a fogyasztóvédelem figyelembevételének szükségességére, általánosan az a vélemény uralkodik, hogy a 153. cikk a jelenlegi megszövegezésben nem kielégítő.

4.3 Továbbá meg kell állapítani, hogy a fogyasztók védelmét szolgáló intézkedések tulajdonképpen csak kivételes esetekben támaszkodtak a 153. cikkre (illetve – korábban – a 129a. cikkre).

4.4 A kritika mellett, amely szerint a fogyasztóvédelmi politika a belső piac kiépítésére irányuló szabályozások függeléke, azokra a következményekre is tekintettel kell lenni, amelyek az Európai Bíróság 2000. október 5-én hozott (és az imént említett) ítéletéből⁽⁷⁾ származnak. A – mindenekelőtt az említett joggyakorlattal összefüggésben lévő – bizonytalanság következményeképpen főként az előzetes döntések kétségsbe vonhatják bizonyos, a fogyasztóvédelmet (a garanciát, a csomagküldő kereskedelmet stb.) érintő irányelvek jogalapját.

4.5 Emellett a jelenlegi szöveg rögzíti a „fogyasztóvédelem magas szintjének” feltételét. A 153. cikkben meghatározott magas szintű fogyasztóvédelem nem vezet szükségszerűen oda, hogy az egyes tagállamokban valóban a legtöbb garanciát nyújtó jogrendszert alkalmazzák. A 153. cikk (5) bekezdése ilyen esetben lehetővé teszi szigorúbb védelmet nyújtó jogrendszerek bevezetését, amennyiben ezek összeegyeztethetők a Szerződéssel.

4.5.1 Ezen túlmenően rendkívül nehéz meghatározni, mit is jelent az, hogy „magas szintű védelem”. A 153. cikk nem sorolja fel azokat a paramétereket, amelyeket figyelembe kell venni, és ez számos értelmezési nehézséget okozhat.

4.6 Tehát – az itt következő gondolatok alapján – úgy tűnik, eljött az ideje a jogalap hatékonyabb újrafogalmazásának.

4.6.1 Fontos, hogy a fogyasztóvédelmi politika az EU saját hatáskörébe kerüljön, és ne csupán a tagállamok politikáinak kiegészítése legyen. Következetlenség azt hangoztatni, hogy a fogyasztóvédelem hozzájárulhat a belső piac hatékonyabbá tételéhez, és mindeközben a tagállamok hatáskörében hagyni azt.

4.6.2 Az egészségügy, a biztonság és a fogyasztók gazdasági érdekei olyan területekként kerültek bemutatásra, amelyek igénylik az Európai Unió közreműködését. Ésszerűbb lenne – mindenképpen bővítésre érdemes – célkitűzésnek tekinteni őket. És vajon a gazdasági érdek az egyetlen olyan fogyasztói érdek, amelyet figyelembe kell venni? Ezen érdekek ösztönzése és a védelmükhöz nyújtott hozzájárulás között nyilvánvaló ellentmondás van.

4.6.3 A tájékoztatáshoz, oktatáshoz és az érdekek védelmét célzó önszerveződéshez való jogot az EU politikaalkotásának alapvető szabályaként kellene elismerni.

4.6.4 Mivel nincsenek rögzítve azok a feltételek, amelyeket a magas szintű védelem meghatározásakor figyelembe kell venni, ezeket magában a Szerződésben kell felsorolni.

⁽⁵⁾ A C-376/98. sz. Németországi Szövetségi Köztársaság kontra Európai Parlament és Európai Unió Tanácsa ügyben 2000. október 5-én hozott ítélet (EBHT 2000., I-8419. o., különös tekintettel a 76–89. pontokra).

⁽⁶⁾ Lásd a 29/77. sz. S.A. Roquette Frères kontra francia állam ügyben 1977. október 20-án hozott ítéletet. (EBHT 1977, 1835. o.)

⁽⁷⁾ C-376/98, EBHT 2000, I-8419. o., Németországi Szövetségi Köztársaság kontra Európai Parlament és Európai Unió Tanácsa.

4.6.5 Az önálló jogalappal rendelkező fogyasztóvédelemről való gondolkodás során figyelembe kell venni a közösségi politikát mind tartalmilag, mind formálisan megillető elsőbbséget. A kettős szubszidiaritás elve nyilvánvaló korlát, amely mind európai, mind nemzeti szinten megbénítja a fogyasztóvédelem kiépítésének politikáit. Ilyen körülmények között természetesen le kell mondani a 153. cikkben szereplő kettős szubszidiaritásról.

4.6.6 A szerződésbeli jogalappal arra is törekednie kell, hogy ne csak óvja és védje a fogyasztót, hanem aktív cselekvésre is ösztönözze. A fogyasztó olyan polgár, akinek a társadalom nyújtotta választási lehetőségek vonatkozásában nyilvánvaló beleszólási joggal kell rendelkeznie, és meg kell hogy hallgassák véleményét.

4.6.7 Azt is meg kell vizsgálni, hogy a Szerződésnek a Bíróságról szóló rendelkezéseiben nem kellene-e közvetlen kereseti jogot biztosítani a fogyasztóvédelmi szervezeteknek mint az Európai Unió jogi aktusai által érintett reprezentatív csoportoknak.

4.6.8 Megjegyzendő továbbá, hogy a szöveg jelenlegi megfogalmazása a fogyasztóvédelem olyan korlátozó értelmű megközelítésén alapul, amely gyakorlatilag csak a tájékoztatás előnyeit ismeri el.

5. A fogyasztóvédelmi politika jogalapjának meghatározása: célok, alapelvek és feltételek

5.1 Mely feltételeket kell általában véve figyelembe venni egy szerződésben lefektetett jogalap minőségének meghatározásához?

Ahogy a fent említettekből is kitűnik, szükséges, hogy a jogalap

- világos és pontos legyen;
- tartalmazza a meghatározott politika keretében kitűzött célokat, az adott politika alapelveit és a végrehajtás feltételeit;
- önálló legyen.

Ezek a tényezők az említett nehézségek leküzdése szempontjából alapvető jelentőségűek.

5.2 Ezen túlmenően – egy árnyaltabb jogalap érdekében – kapcsolódó kérdéseket is fel lehet vetni. Így például fontolóra kellene venni a harmonizáció minőségére vonatkozó választási lehetőségeket. Az Európai Bizottság például főként a maximális, illetve teljes harmonizáció politikáját támogatja. Ha emellett azt is biztosítani kell, hogy a védelem választott szintje valóban magas legyen, akkor fennáll a veszély, hogy a maximális vagy teljes harmonizáció a fogyasztói érdekek kárára teljeseedik ki.

5.3 A javasolt szöveg annyiban módosítja a Szerződés 3. cikke (1) bekezdésének t) pontját, hogy a fogyasztók érdekei támogatásának és védelmének politikáját egyszerre említi az intézmények által követett célokkal.

5.4 A javasolt 153. cikk három részből áll:

5.4.1 Felsorolja az Európai Uniónak a fogyasztás terén kitűzött céljait. Itt a hagyományos célokról van szó, néhány különlegességet mégis érdemes kiemelni:

- Újításnak tekinthető a fogyasztók tájékoztatáshoz, oktatáshoz és az érdekeik védelmét célzó önszerveződéshez való jogainak megerősítése, mindenekelőtt az egyéni és kollektív jogok e területen való elismerésével. A felsorolás egyértelműen kifejezésre juttatja, hogy eljárást kell kidolgozni egyesületi keresetek esetére, de az is kiderül belőle, hogy rendezni kell a fogyasztók kollektív bevonásának módjait az őket érintő előírások megalkotásába.
- A fogyasztók egészségének és biztonságának védelme természetesen hagyományos téma, amelyet a Szerződés célkitűzései között kell említeni.
- Végül nyilvánvalóan új elem a fogyasztók jogi, gazdasági, társadalmi és kulturális érdekeinek megerősítése. Ennek értelmében a fogyasztó társadalmi szereplőnek tekintendő, nem pedig termékek és szolgáltatások egyszerű használdójának. Csak ezen támogatások elismerése után van lehetőség intézkedések kidolgozására – különösen a fenntartható fejlődés terén. Hasonló módon kell kidolgozni egy olyan politikát is, amelyben a fogyasztói érdekek megerősítése szorosan összekapcsolódik a környezet tiszteltetben tartásával.

5.4.2 A 153. cikk megfogalmazása során megerősíthetők a következő elvek:

- a megelőzés elve,
- a hatékony jogorvoslat elve,
- a fenntartható fogyasztás fejlesztésének elve,
- az az elv, mely szerint a kockázatokozó fizet,
- a részvétel elve.

Ez az öt elv alapvető feltétele a fent körvonalazott politika megvalósításának.

5.4.3 A javasolt szöveg hagyományos módon emlékeztet arra, hogy az itt önálló alapokon nyugvó követelményeket az EU egyéb politikaterületei kialakításakor sem szabad figyelmen kívül hagyni.

5.4.4 Elengedhetetlen bizonyos mutatók figyelembe vétele, mindenekelőtt ezen intézkedések kidolgozásakor. A magas szintű védelem koncepciója keretében különösen azokra a rendelkezésre álló gazdasági és társadalmi adatokra kell tekintettel lenni, amelyekkel pontosan meghatározható a fogyasztó piaci viselkedése termékek és szolgáltatások vásárlásakor vagy használatakor. Ezen túlmenően a fogyasztói keresetek nyomtatékos elismerését is rögzíteni kell.

5.4.5 A 153a. cikk az itt javasolt megfogalmazásban meghatározza, milyen politikát kövessen a Tanács.

A vitatott kérdések között szerepel többek között az irányelvek közvetlen hatályának kérdése. A javasolt megfogalmazás a harmonizáció eszközeként a rendeleteket részesíti előnyben, ami tárgyaltanná teszi az irányelvek hatásáról folytatandó vitát. Az eredmény egy olyan rugalmas megközelítés, amely a tagállamoknak lehetőséget ad az állásfoglalásra, amennyiben védőintézkedéseket áll szándékukban fenntartani vagy bevezetni.

Ez a megoldás elősegíti a maximális – de mindig eseti elbírálás alá eső – harmonizációt.

5.4.6 A 153. cikk szövege végül újítást is tartalmaz, amennyiben a Szerződés 230. cikke alapján a fogyasztóvédelmi szervezeteket címzettnek tekintti. Más szóval: a fogyasztói szervezetek közvetlenül nyújthatnak be keresetet a Bírósághoz olyan közösségi jogi aktusok ellen, amelyekben sérülnek a Szerződés rendelkezései.

6. Összegzés: javaslat új jogalapra

A fent jegyzeteket tekintetbe véve a javasolt megfogalmazás a következő:

153. cikk

„1. A Közöségi politika a fogyasztókat érintő kérdések vonatkozásában hozzájárul a következő célok eléréséhez:

- A fogyasztók tájékoztatáshoz, oktatáshoz, részvételhez és az érdekeik védelméhez és képviseléséhez célzó önszerveződéshez való jogainak megerősítése, mindenekelőtt az egyéni és kollektív jogok e területen való elismerésével;
- A fogyasztók egészségének és biztonságának védelme;
- A fogyasztók jogi, gazdasági, társadalmi és kulturális érdekeinek megerősítése.

2. A Közöségi politika a fogyasztóvédelem területén a legmagasabb szintű védelemre törekszik. Alapját a következő elvek képezik:

- a megelőzés elve,
- a fogyasztók jogai és érdekei megsértésének hatékony jogorvoslatára vonatkozó elv;
- az az elv, mely szerint a kockázatokozó fizet,
- a fenntartható fogyasztás politikája fejlesztésének elve;
- a fogyasztók – az érdekeiket képviselő testületek általi – részvételének elve az előírások kidolgozásában és alkalmazásában.

3. A fogyasztóvédelmi követelményeket figyelembe kell venni az egyéb közösségi politikák és tevékenységek meghatározásakor és végrehajtásakor.

4. Fogyasztóvédelmi politikájának kidolgozásakor a Közösség figyelembe veszi

- a fogyasztóknak biztosított magas szintű védelmet az összes tagállamban;
- a rendelkezésre álló gazdasági és társadalmi adatokat a piacon felkínált termékek és szolgáltatások megvételére és használatára vonatkozóan;

- a kereseti jog hatékonyságát a fogyasztók jogainak és érdekeinek sérülése esetén, beleértve az egyesületi keresetek elismerését is.

153-a cikk

1. A Tanács a 251. cikkben megállapított eljárásnak megfelelően, valamint a Gazdasági és Szociális Bizottsággal folytatott konzultációt követően megfelelő intézkedéseket tehet, hogy hozzájáruljon a 153. cikk (1) bekezdésében megnevezett célok megvalósításához. Ezeket az intézkedéseket rendszeresen felülvizsgálják annak garantálása érdekében, hogy folyamatosan a fogyasztóvédelem magas szintjét biztosítsák.

2. Az (1) bekezdés szerint alkalmazandó harmonizációs intézkedések nem akadályozzák a tagállamokat szigorúbb védőintézkedések fenntartásában vagy bevezetésében. Ezeknek az intézkedéseknek összeegyeztethetőnek kell lenniük a szerződéssel. Az intézkedésekről értesíteni kell a Bizottságot.

3. A Bizottság a (3) bekezdésben említett értesítésektől számított hat hónapon belül a vonatkozó nemzeti intézkedéseket jóváhagyja vagy elutasítja, miután ellenőrizte, hogy az érintett intézkedések nem jelentenek-e akadályt a belső piac működésében. Amennyiben a Bizottság e határidőn belül nem hoz határozatot, az intézkedést jóváhagyottnak kell tekinteni. Ha az ügy összetettsége indokolja, az említett határidő legfeljebb egy évre meghosszabbítható. Ez esetben erről a tagállam az első hat hónapos határidőn belül értesítést kap.

4. A Bizottság szoros együttműködésben a tagállamokkal biztosítja a fogyasztók jogainak és érdekeinek védelmében elhatározott intézkedések hatékony végrehajtását. Nevezetesen: minden tagállam kötelezően megteszi a szükséges lépéseket annak érdekében, hogy

- a) a kötelezettségeket és tilalmakat tartalmazó fogyasztóvédelmi intézkedések megsértése esetén hatékony, arányos és elrettentő hatású szankciókat vezethessen be és alkalmazhasson;
- b) véget vethessen az ilyen jellegű visszaéléseknek;
- c) egyszerűsített bírósági és bíróságon kívüli eljárásokat vezethessen be a fogyasztók jogai és érdekei megsértésének megelőzése és jogorvoslati érdekében, valamint méltányos kárpótlást az elszenvedett károkért.

5. Azon fogyasztóvédelmi szervezetek, amelyeket a tagállamok nemzeti joga vagy az Európai Bizottság a szabályoknak megfelelően elismert, a Szerződés 230. cikke értelmében a jelen és a 153. cikk alapján hozott intézkedések címzettjeinek tekintendők.”

Brüsszel, 2006. április 20.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság

elnöke

Anne-Marie SIGMUND

I. MELLÉKLET

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményéhez

Az alábbi módosító indítványok a viták során elutasításra kerültek, de megkapták a leadott szavazatok legalább egygyedét:

1.3. pont

A pontot el kell hagyni.

Indokolás

Az 1.3. pont egy túlságosan erős kijelentést tartalmaz: „A Maastrichti Szerződés elfogadásával a 129-A cikk vált a fogyasztóvédelmi politika új jogalapjává az Európai Unióban. Hamarosan elégtelennek bizonyult azonban arra, hogy e területen teljes értékű politika kialakításának alapjául szolgáljon.” Ezt a komoly kritikát semmilyen bizonyíték nem támasztja alá.

A szavazás eredménye:

Mellette: 23

Ellene: 39

Tartózkodás: 5

1.4. pont

A pontot el kell hagyni.

Indokolás

Az 1.4. pont egy túlságosan erős kijelentést tartalmaz: „Az évek során az alkalmazása során jelentkező hiányosságok még jobban kiemelték e jogalap gyenge pontjait, amelyek megkérdőjelezzik, hogy megfelelő és hatékony eszköz-e a valódi, közösségi szintű, fogyasztói érdekvédelmi politika előmozdítására.” Ezt a komoly kritikát semmilyen bizonyíték nem támasztja alá.

A szavazás eredménye:

Mellette: 23

Ellene: 39

Tartózkodás: 5

1.5. pont

A pontot el kell hagyni.

Indokolás

Az 1.5. pont egy túlságosan erős kijelentést tartalmaz: „Az Amszterdami Szerződés új, 153. cikke által bevezetett módosítások nem voltak alkalmasak arra, hogy kiküszöböljék a sérelmezett hiányosságokat, és az akkoriban elfogadásra váró Európai Alkotmány kapcsán megfogalmazott szövegváltozatok sem tértek ki érdemben ezekre a kérdésekre.” Ezt a komoly kritikát semmilyen bizonyíték nem támasztja alá.

A szavazás eredménye:

Mellette: 23

Ellene: 39

Tartózkodás: 5

4.6.1. pont

A pont teljes egészében törlendő.

Indokolás

A törlésre javasolt pont következtében a fogyasztói politika közösségi hatáskörbe kerülne, ami megfosztaná a tagállamokat attól a lehetőségtől, hogy szigorúbb rendelkezéseket alkalmazzanak ezen a területen.

A szavazás eredménye:

Mellette: 26

Ellene: 35

Tartózkodás: 8

4.6.7. pont

A pontot el kell hagyni.

Indokolás

Nem kívánatos, hogy a fogyasztói szervezetek közvetlenül nyújthassanak be keresetet a Bírósághoz, hiszen akkor minden érdekvédelmi szervezet követelhetné ezt tagjai számára. Ennek a jognak a biztosítása következtében elfogadhatatlan helyzetek állhatnának elő (ahogyan ez megfigyelhető az Amerikai Egyesült Államokban – egyesületi keresetek).

A szavazás eredménye:

Mellette: 30

Ellene: 38

Tartózkodás: 4

Az 5.4.1. pont

A következő szavakat el kell hagyni:

- „Újításnak tekinthető a fogyasztók tájékoztatáshoz, oktatáshoz és az érdekeik védelmét célzó önszerveződéshez való jogainak megerősítése, mindenekelőtt az egyéni és kollektív jogok e területen való elismerésével. A felsorolás egyértelműen kifejezésre juttatja, hogy eljárás kell kidolgozni egyesületi keresetek esetére, de az is kiderül belőle, hogy rendezni kell a fogyasztók kollektív bevonásának módjait az őket érintő előírások megalkotásába.”

Indokolás

Nem kívánatos, hogy a fogyasztói szervezetek közvetlenül nyújthassanak be keresetet a Bírósághoz, hiszen akkor minden érdekvédelmi szervezet követelhetné ezt tagjai számára. Ennek a jognak a biztosítása következtében elfogadhatatlan helyzetek állhatnának elő (ahogyan ez megfigyelhető az Amerikai Egyesült Államokban – egyesületi keresetek).

A szavazás eredménye:

Mellette: 30

Ellene: 40

Tartózkodás: 3

5.4.4. pont

Az utolsó mondatot el kell hagyni:

- 5.4.4 „Elengedhetetlen bizonyos mutatók figyelembe vétele, mindenekelőtt ezen intézkedések kidolgozásakor. A magas szintű védelem koncepciója keretében különösen azokra a rendelkezésre álló gazdasági és társadalmi adatokra kell tekintettel lenni, amelyekkel pontosan meghatározható a fogyasztó piaci viselkedése termékek és szolgáltatások vásárlásakor vagy használatkor. Ezen túlmenően a fogyasztói keresetek nyomonkövetésének elismerését is rögzíteni kell.”

Indokolás

Nem kívánatos, hogy a fogyasztói szervezetek közvetlenül nyújthassanak be keresetet a Bírósághoz, hiszen akkor minden érdekvédelmi szervezet követelhetné ezt tagjai számára. Ennek a jognak a biztosítása következtében elfogadhatatlan helyzetek állhatnának elő (ahogyan ez megfigyelhető az Amerikai Egyesült Államokban – egyesületi keresetek).

A szavazás eredménye:

Mellette: 27

Ellene: 42

Tartózkodás: 4

5.4.6. pont

A pontot el kell hagyni.

Indokolás

Nem kívánatos, hogy a fogyasztói szervezetek közvetlenül nyújthassanak be keresetet a Bírósághoz, hiszen akkor minden érdekvédelmi szervezet követelhetné ezt tagjai számára. Ennek a jognak a biztosítása következtében elfogadhatatlan helyzetek állhatnának elő (ahogyan ez megfigyelhető az Amerikai Egyesült Államokban – egyesületi keresetek).

A szavazás eredménye:

Mellette: 26

Ellene: 44

Tartózkodás: 2

6. pont

A pontot el kell hagyni.

Indokolás

A 6. pontban a fogyasztóvédelmi politika új jogi alapjára vonatkozó ambiciózus javaslat található. Ahogyan azt az 1.3., 1.4. és 1.5. pontokban is láthatjuk, a vélemény szövege nem tartalmaz elegendő bizonyítékot arra, hogy az ilyen változtatások valóban szükségesek. A fogyasztóvédelmi politika jelenlegi jogi alapjának széles körű módosítására irányuló kezdeményezés helyett a véleményt inkább a valódi érvekre való összpontosítás terén kellene megerősíteni, annak vonatkozásában, hogy az új jogi alapnak miért kell kiemelkedő fontosságot tulajdonítani a Szerződés szövegének következő átdolgozása során.

A szavazás eredménye:

Mellette: 23

Ellene: 39

Tartózkodás: 5

153. cikk

A 4. pontban az utolsó francia bekezdés törölendő.

~~„a kereseti jog hatékonyságát a fogyasztók jogainak és érdekeinek sérülése esetén, beleértve az egyesületi keresetek elismerését is.”~~

Indokolás

Nem kívánatos, hogy a fogyasztói szervezetek közvetlenül nyújthassanak be keresetet a Bírósághoz, hiszen akkor minden érdekvédelmi szervezet követelhetné ezt tagjai számára. Ennek a jognak a biztosítása következtében elfogadhatatlan helyzetek állhatnának elő (ahogyan ez megfigyelhető az Amerikai Egyesült Államokban – egyesületi keresetek).

A szavazás eredménye:

Mellette: 27

Ellene: 44

Tartózkodás: 2

153-A cikk

A 153-A cikknek, amelynek a Szerződésbe történő beillesztését javasolja a vélemény, törölni kell a 4. pontját.

Indokolás

A pont a fogyasztóvédelmi politikát a belső piac szabályainak vetné alá. Ez nincs összhangban a vélemény többi részében leírtakkal.

A szavazás eredménye:

Mellette: 27

Ellene: 34

Tartózkodás: 14

*II. MELLÉKLET***az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményéhez**

A szekció véleményéből az alábbi szövegrészt elutasították, hogy egy, a Közgyűlés által elfogadott módosítás kerülhessen a helyébe, azonban a szavazók több mint egynegyede mellette voksolt:

6. pont, 153-A cikk

2. A harmonizációs intézkedéseknek elsődlegesen rendelet formájában kell megjelenniük.

A szavazás eredménye:

A pont törlése mellett: 31 szavazat,

ellene: 24,

tartózkodás: 14
